

Quo vadis ?

door A. Thurmer

Hierna volgt de visie van de heer A. Thurmer in het Nederlandse vaktijdschrift «Visserij» weergegeven ter gelegenheid van zijn aftreden. Dit artikel is zo belangrijk en nuttig, dat we het in zijn geheel hebben weergegeven.

De heer A. Thurmer, die tot 1 januari 1975 Hoofd was van de Hoofdafdeling Zee- en Kustvisserij van de Directie van de Visserijen, geeft in onderstaand artikel zijn persoonlijke visie over de crisissituatie waarin de visserij zich thans bevindt zowel nationaal als op wereldniveau.

— De ontwikkelingen in de visserij nopen tot bezinning en tot heroriëntatie.

— De gasolieprijzen zijn welhaast verdrievoudigd. De van aardolie afgeleide produkten zijn sterk in prijs gestegen. De visserij is over het algemeen wisselvallig, met sporadisch enkele topweken. De visprijzen blijven achter. De kottervloot lijkt overbouwd in aantal en naar capaciteit per eenheid. Wanneer alle bouwopdrachten zullen zijn uitgevoerd, kan ook in de sector van de grote trawlvisserij van verzadiging worden gesproken.

— Op wereldniveau dient zich de geboorte aan van nieuw zeerecht. De kuststaten zouden het recht verkrijgen tot het instellen van een territoriale zee van 12 mijl breed, gerekend vanaf de rechte basislijnen. Grenzend aan de territoriale zee zouden de kuststaten een economische zone kunnen opeisen van 188 zeemijlen breed, waarin o.a. exclusieve visserijrechten zouden kunnen gelden. 'n Mogelijke ontwikkeling, welke het aloude stelsel van de vrije zee tot verleden tijd kan maken.

— De haring- en platvisstapels in de noord-oost Atlantische wateren dienen te worden beschermd. Een stelsel van quoteringen moet — voorzover dit nog niet het geval is — met spoed worden gerealiseerd. Dit is de uitkomst van langdurig internationaal onderzoek en breedvoerige discussies in het kader van de Noord-oost Atlantische Visserijcommissie.

— Voren gesignaleerde feiten en gebeurtenissen, waarvan de eerst genoemden zich reeds voordeden eind 1973 en de overige gedurende of tegen het eind van dit jaar, roepen spanningen op en doen vele zich afvragen, waar het heen moet met de Nederlandse visserij.

Laten we in dit bestek onbesproken, welke buitengewone voorzieningen waren te treffen naast de normale en reeds lopende officiële voorzieningen en uit welken hoofd, dan lijkt het niettemin een goede zaak om thans te bezien welke mogelijkheden en ontwikkelingen additioneel denkbaar zijn om op korte termijn dan wel op wat langer zicht verbetering in de huidige situatie te brengen. Enige verbeeldingskracht en wat doorzettingsvermogen zullen daarbij niet kunnen worden ontbeerd, want als regel weten we veel beter, waarom iets niet kan, dan waarom iets wel kan.

DE OLIECRISIS

Om te beginnen met de olie : Wordt het geen tijd te overdenken of we het gebruik van de trawl kunnen intomen door ten dele wederom gebruik te gaan maken van technieken die grote kwanta olie besparen en als visserij ook nog selectief zijn ? Ik denk bijvoorbeeld aan het opnieuw introduceren van de drijfnetvisserij, maar dan op moderne leest geschoeid, dat wil zeggen : vissen over de achterstevan met de reeploze vleet. Op zichzelf niets nieuws. De «menhaden» visserij op de grote meren van Noord-Amerika wordt sinds jaar en dag op die wijze uitgeoefend. De vangsten behoeven op geen andere wijze te worden weggewerkt dan nu al het geval is.

Een wezenlijk gemis is wel dat het ambacht van boetsers met de laatste vleetlogger is verdwenen.

Maar wat denkt u van een centrale werkplaats, waar oud-visseren, die het trawlbedrijf te zwaar vonden, zouden kunnen worden aangesteld om de vloten te monteren en te repareren ? Tanen en koperen zijn iet meer nodig. Voorts sluit het één het ander niet uit. In zo'n centrale werkplaats zouden toch ook de heel grote trawlnetten kunnen worden gesteld.

In dit verband nog wat, maar dat klinkt wel heel erg hersenschimmerig : zou de trawl ooit nog wel eens door de Noordoost Atlantische Visserijcommissie als ongewenst vistuig worden aangemerkt ?

Een andere suggestie : de beugvisserij. In de oren van een Nederlander klinkt dit woord bijna als een lelijk woord : beugvissen. Maar er is geen techniek, die meer bruikbaar is om fijne vissoorten te vangen,

zoals heilbot, tarbot, kabeljauw, laurenzen, rog, vleet, griet en noem maar op. De Noren, de Zweden, de Schotten, de Ieren en de Fransen oefenen deze visserij nog vrij veel uit. Voor kotters als uitwijkmogelijkheid wellicht een onderzoek waard. Het aanschaffen van beuglijnen, sneuen en haken kan het best gebeuren in Noorwegen of in Schotland. In vroeger jaren was het bewaren van het aas — koelever en prikken — het grote probleem. Met koeling aan boord doet dat vraagstuk zich niet meer voor. Trouwens : tegenwoordig wordt veel met kunstaas gewerkt, dat een bepaalde geur kan afgeven.

Tenslotte in dit kader enkele technieken, die reeds onderwerp van bespreking uitmaken in de commissie experimentele visserij (kottergroep) : het Deens spannet en de visserij met staandwant.

HET NIEUWE ZEERECHT

Het getuigt van werkelijkheidszin er van uit te gaan dat in een wereldwijd verdrag de wens van het overgrote deel van de kuststaten zal worden gehonoreerd om een economische zone in te stellen van 200 zeemijlen met exclusieve rechten. Indien er geen E.E.G. bestond en de thans verbonden staten ieder voor zich in de nabije toekomst zouden moeten gaan beslissen of en zo ja, op welke wijze va dit recht zou moeten en zou kunnen worden gebruik gemaakt, dan zouden potentieel de voorwaarden aanwezig zijn voor het ontstaan van een min of meer chaotische, en voor Nederland ongunstige visserij-situatie. Immers, Nederland zou dan in hoofdzaak zijn aangewezen op een visserijgebied, dat in het zuiden en noordoosten van ons kustgebied middels rechte basislijnen haaks zou zijn geprojecteerd op onze kust en zijn uiterste begrenzing zou vinden in een denkbeeldige lengtelijn, die «equal distance line» wordt genoemd, en die noord-zuid loopt even ten oosten van de Doggersbank. Voorts zou Nederland er naar mogen streven eerlang enige rechten te verwerven in één of meer nationale economische zones van landen, op wier kusten traditioneel werd gevist. De toestand, die zich mogelijk zal voordoen kan gelukkig — althans in principe — een andere zijn. Op grond van de E.E.G.-regeling «Verordening no. 2141/70 van de Raad van 20 oktober 1970» is voor de lidstaten de toegang tot elkaars wateren en de bevissing van elkaars visgronden op voet van gelijkheid geregeld. Overeenkomstig dezelfde Verordening kan een mogelijke ontvelling, die op het eerste gezicht als een minpunt zou kunnen worden ervaren, worden omgezet in een pluspunt. Denkbaar toch is een beleid — ja zelfs wenselijk — op grond waarvan de Gemeenschap als douane-unie zichzelf opstelt als kuststaat en voor haar communautaire wateren een zone van 200 mijl instelt met exclusieve rechten, die functioneel zijn gelimiteerd. Dat zou ruwweg gezegd een zone van 200 mijl betekenen — voorzover dit mogelijk is — rondom de kusten van Italië.

Vervolgens een zelfde zone vanaf de noordkust van Spanje geprojecteerd op de Franse kust tot dwars van Brest en vandaar langs Land's End, de westkust van Ierland en de Hebriden tot een geografisch bepaald punt benoorden de Shetlands, om tenslotte over te gaan in een denkbeeldige lijn, die vanaf deze plaats de Noordzee begrenst tot aan het Skagerrak. Duidelijk moge zijn dat op deze wijze de visgronden op de Noordzee, rondom Groot-Brittannië en Ierland en voor de Franse kust ook voor Nederland en uiteraard eveneens voor de andere lidstaten zouden blijven gereserveerd, wellicht echter met erkenning van zekere traditionele rechten van medeverdragpartners van de N.O.A.V.C., maar dan wederzijds.

DE HARING- EN PLATVISSTAPELS MOETEN WORDEN BESCHERMD

Deze uitspraak is op zichzelf een aanklacht, die er op duidt dat we nationaal en internationaal in strijd hebben gehandeld met Genesis 1:26, waarin staat te lezen dat God ons schiep naar zijn beeld, opdat (met de bedoeling dat, in de hoop dat) wij de heerschappij zouden hebben over de vissen in de zee. Welnu, aan deze verwachting hebben wij niet voldaan. We hebben de zee geplunderd. We stoppen zakken in de kuil om ook de kleinste tongetjes nog te kunnen vangen, en we moeten de laatste kuitzieke haring hebben, ook al gaat-ie naar de vismeel. Als we daarmee nu eens stopten ? Dan was er een eerste begin van herstel. In de aanvang van dit artikel maakte ik er melding van dat de kans heel groot is dat binnen afzienbare tijd de breedte van de territoriale zee alom 12 mijl zal zijn. Intussen behoeft, wat Nederland betreft, niet gewacht te worden op het totstandkomen van een mondiaal verdrag. Instelling van een 12-mijl brede territoriale zee op grond van het Londen-Verdrag van 1964 is ook mogelijk. Een hiertoe strekkende procedure

wordt reeds voorbereid. Het ware een goede zaak, indien in deze zone van meet af aan het trawlen met schepen groter dan 50 brt en met een motorvermogen van meer dan 300 pk verboden wordt. In deze context past tevens een vrijwillig besluit om eens en voorgoed een einde te maken aan de bouw van schepen van meer dan 1.000 pk. Of wensen we ons de woorden van één der groten in de visserij, wijlen de heer Riekel Brands, niet meer te herinneren? In de vijftiger jaren sprak hij de bekende woorden: «de nog jonge kottervisserij gaat een schone toekomst tegemoet, mits men zich weet te beheersen t.a.v. de afmetingen van zijn schip en van het motorvermogen».

EEN STELSEL VAN QUOTERINGEN MOET — VOORZOVER DIT NOG NIET HET GEVAL IS — MET SPOED WORDEN GEREALISEERD :

Dit standpunt is wetenschappelijk gefundeerd. De vervulling ervan is noodzakelijke voorwaarde om binnen een periode van 3 tot 5 jaar tot een duidelijk herstel van de onderwerpelijke visstapels te komen. Spoed is gewenst, omdat langer uitstel de bestanden kan brengen op een niveau, waar de schepen zichzelf de haven invaren, om dan niet meer naar zee te gaan. Herstel is dan zeker nog mogelijk, maar het zal wel heel lang duren.

— Maatregelen van quotering maken het gewenst dat naar raming 20 t.h. van de huidige vlootcapaciteit wordt onttrokken aan de bevissing van de Noordoost Atlantische wateren. Eén van de mogelijkheden daartoe kan zijn gelegen in het uitoefenen van de visserij in het oostelijk deel van de Centraal Atlantische Oceaan met in het verlengde hiervan de aanvoer in Afrikaanse havens van vissoorten, die in verse-, in gedroogde- en in gezoute toestand, onmiddellijk inpasbaar zijn in het Afrikaanse dieet.

— De Centraal Atlantische Oceaan is de Nederlandse visserij niet geheel onbekend. Begin 1974 hebben drie moderne vriestrawlers gedurende 70 dagen experimenteel en met sukses gevist bezuiden de 36° N.B., onder de kusten van de Sahel-landen. De vangsten bestonden o.a. uit inktvis, zeebaars en sardinella's. De inktvis en de zeebaars waren welkome aanvullingen op het geijkte assortiment van vissoorten en brachten goede prijzen op. Voor de sardinella's toonde de markt aanzienlijk minder belangstelling. Daar staat tegenover dat de sardinella's in grote kwantiteiten zijn te vangen. Dat was althans het geval in de periode, waarin de Nederlandse schepen hebben geëxperimenteerd. Er zijn echter geen redenen om aan te nemen dat de kansen op aantrekkelijke vangsten van sardinella's — en in mindere mate van inktvis en van zeebaars — in de zomer, herfst of winter goed zouden zijn. De kwestie is waar houden de onderhavige vissoorten zich in de loop der seizoenen binnen dit ontzaglijke grote gebied op en middels welke technieken zijn ze optimaal te vangen. Dat zijn aspecten, die experimenteel kunnen worden onderzocht. Het lijkt meer dan waarschijnlijk dat het oostelijk gebied van de Centraal Atlantische Oceaan in de nabije toekomst zijn status van internationale zee voor een belangrijk deel zal verliezen. Aangenomen kan worden dat de aan zee grenzende landen van Afrika op grond van mondiale ontwikkelingen in het kader van nieuw zeerecht haaks op hun kusten economische zones zullen willen instellen, waarin zij exclusieve rechten kunnen uitoefenen. Deze kustlanden beschikken evenwel niet over de nodige nautische- en visserijtechnische kennis om de visserij verder dan enkele mijlen uit de kust te kunnen uitoefenen.

Sommige van die staten hebben ter gelegenheid van de Zeerechtconferentie in Caracas in hun statements ten aanhore van de plenaire vergadering dit onderwerp aangevoerd en min of meer openlijk de klassieke visserij-staten verzocht de visserij in hun wateren te gaan bedrijven, zij het geconditioneerd.

Inhakend op deze verklaringen wordt overwogen te onderzoeken via de geëigende kanalen of het mogelijk moet worden geacht om langs diplomatieke weg te regelen dat Nederland voor zijn onderdanen licenties verkrijgt om eventueel t.z.t. in de economische zones van Afrikaanse landen te kunnen vissen, voorzover dit althans met het oog op het inperken van de internationale zee en de situering der visgronden nodig zou blijken. Voorts ware met deze staten overeen te komen om een nader vast te stellen percentage van de vangsten, waaronder bijvoorbeeld de sardinella's, als directe ondersteuning van de eiwitvoorziening, op de lokale markten van deze landen aan te voeren en te verkopen. Op basis van evenbedoelde regelingen lijkt het ontstaan van een vertrouwenspositie denkbaar, welke ertoe kan leiden dat autochthonen aan boord worden genomen om het vak van visserman in de praktijk te leren.

Omdat rekening zou moeten worden gehouden met niet te voorziene risico's van onbekende aard en omvang voor bemanningen en schepen, en om in het belang van de gehele Nederlandse visserij een snelle start te waarborgen, zou het aanbevelenswaardig zijn om mogelijke reizen naar de Centraal Atlantische Oceaan voorhands in het kader te plaatsen van de experimentele visserij.

Uit gesprekken, die inmiddels terzage zijn gevoerd, is de indruk ontstaan dat onder de kusten van verscheidene Afrikaanse landen visserij op tong, garnalen, langoustines, kreeft, zeebaars en sardinella's zou kunnen worden uitgeoefend. In sommige gevallen zouden de continentale plateaus bestaan uit geleidelijk aflopende zandbodems met hier en daar rotsen, die ook bij laag water niet droogvallen. Om ook hieromtrent zekerheid te verkrijgen zouden — na verkregen toestemming van de betrokken staten — experimentele reizen naar deze visgronden moeten kunnen worden ondernomen. Er is veel te doen over het aangaan van

«jointventures» of het deelnemen in «sociétés mixtes» in ontwikkelingslanden in Latijns-Amerika en in Afrika. Een waarschuwend woord is hier op zijn plaats. Het treden in dit soort ondernemingen is een avontuur, dat grondige studie en voorbereiding behoeft en nochtans om tal van redenen kan mislukken.

De kans om courante schepen af te stoten — met name kotters — is potentieel aanwezig in olielanden, die hun overschotten wensen te investeren in de visserij. Er moet echter wel rekening worden gehouden met de gebruikelijke voorwaarde dat «know-how» in mankracht moet worden meegeleverd en dat deze mankracht zich moet verplichten om gedurende een overeen te komen periode dienstbaar te zijn aan de visserij van het ontwikkelingsland.

Inmiddels is voor dat soort zaken een stuurgroep samengesteld die geïnteresseerden kan begeleiden, zonder hun verantwoordelijkheid in welke zin dan ook, dus ook niet financieel, over te nemen. De voorname geleidingen van het bedrijfsleven zijn daarin vertegenwoordigd.

Mag ik tenslotte nog wijzen op de wenselijkheid om op de ondiepe plaatsen van de Noordzee een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid om met Nederlandse kotters te gaan vissen op kokhanen en coquilles St. Jacques? Ik kan mij vergissen, maar ik koester de verwachting dat hier op de duur een alternatieve visserij inzigt.

We staan op de drempel van een nieuw tijdperk in de visserij. Bescherming van de haring- en platvisstapels is geboden. Heroriëntatie is voorwaarde, binnen en buiten de traditionele wateren, tot aan verafgelegen kusten. Er zal veel van onze verbeeldingskracht en ondernemingsgeest worden gevergd. Het zal vaak bijzonder moeilijk zijn. Maar, er is ons geen rustige overstroom beloofd. Wel een veilige haven. De koers is bepaald. Recht zo die gaat en behouden vaart!

INVLOED VAN KERNCENTRALES OP ZEEFAUNA EN -FLORA

In Frankrijk werd opdracht gegeven aan het oceanografisch vaartuig „Thalassa” een studie te ondernemen in het Oostelijk deel van het Kanaal en meer bepaald in het gedeelte van de kustwateren vanaf Le Havre tot de Belgische kust over een diepte van 10 tot 12 mijl, dit in verband met de geplande inplantingen van kerncentrales langs deze strook van de kust.

Het is inderdaad op aandringen van de visserijorganisaties die deze inplantingen als een bedreiging voor het milieu aanzien en mede voor de visstand en het biologisch voer voor de vissen, dat men van hogerhand besloten heeft deze studie te ondernemen. Men vreest vooral voor de onnatuurlijke verwarming van de wateren gezien de kerncentrales kolossale hoeveelheden water gebruiken voor de afkoeling en deze wateren verwarmd aan het milieu teruggeven.

Volgens reeds ondernomen studies zou het effect op de temperatuurstijging van het water op 3 km afstand slechts aanleiding geven tot 0,6° stijging. Dus nog niet eens 1 graad! De kerncentrales zwijgen echter over het proces dat gebeurt in de wateren zelf die gebruikt worden voor afkoeling. Het is klaar dat het leven in de massa's water die hiervoor gebruikt worden, totaal vernietigd is en als een dood water terug afgegeven wordt of minstens als een water waarin het leven zodanig aangetast is dat het als verloren kan aanschouwd worden. Als we nu nagaan hoeveel duizenden tonnen water er zo dagelijks van leven beroofd wordt, dan wordt dit op de lange duur werkelijk katastrofaal voor wat de onmiddellijke kustwateren betreffen. Gezien de Franse kust veel kleine vissershaventjes telt met een artisanale visserij die zich uitsluitend op de kustwateren beperkt, dan is het alarm door deze middens geslaakt in verband met de voorgenomen inplanting van kerncentrales, zeker gegrond.

We vrezen echter dat de machtsposities van de grote holdings waartoe de kerncentrales behoren, te groot is om te kunnen aangetast

worden door de protesten van de kustvissertjes. Anderzijds krijgen deze laatste weinig steun van de visserijmiddens die niet bedreigd worden door deze inplanting, namelijk vanwege de diepzeevisserijmiddens en de middenslagtreilerij. We kunnen hier dan terug en voor de zoveelste maal wijzen op het gebrek aan eenheid in de visserij. Dit is een voortdurende wederkerend verschijnsel waardoor de belagers het zoveel gemakkelijker hebben. Diegenen voor wie een maatregel geen rechtstreekse aanleiding geeft tot moeilijkheden, beperkingen of nadelen, kijkt gewoonlijk de kat uit de boom en begint maar zelf te protesteren wanneer men zijn eigen specifieke visserij bedreigt! Aldus vormt de visserij zelden een gesloten blok. Wanneer iemand dan alle krachten wenst te mobiliseren in een gesloten optreden, dan wordt deze doorgaans niet gevolgd, of zelfs voor diktator versleten. Een vissersorganisatie die niet met de totale krachten van allen kan optreden en op de solidariteit van elk een kan rekenen, ook al heeft de te voeren strijd slechts een beperkt en bepaald karakter, voor een bepaalde tak van de visserij, is bij voorbaat tot halfslachtigheid en tot halve maatregelen gedoemd. Het weze onze Rederscentrale eveneens duidelijk gemaakt dat gelijk welk probleem van een bepaalde tak van de visserij, eendrachtig door de ganse redersvereniging moet aangepakt worden en tot het uiterste verdedigd. Dat men dus niet meer hore: „dat is mijn visserij niet, daar kom ik niet in tussen” om op beurt niet hetzelfde te horen van deze mensen voor wie men zelf geweigerd heeft tussen te komen.

„Sprokkel”

TE KOOP :
Stalen
VISSERSVAARTUIG

O.249
Bouwjaar 1957
Tel. (059) 70 95 88
(209N—7648V)